

Synopse přednášky **LIDÉ NA CESTÁCH**

Téma **DRÁTENÍCI**

- Forma podomního řemesla – docházeli za zákazníkem a spotřebitelem přímo do jeho domácího prostředí.
- Stereotyp: Slovák – dráteník.
- Předpoklady pro rozvoj: a) nenáročnost materiálová a vybavení; b) technologicky není příliš komplikované; c) socioekonomické poměry vybraných regionů Horních Uher.
- Původ dráteníků především z Kysuc a Spiše – společný jmenovatel = neúrodné oblasti, silná sociální stratifikace, početné rodiny, sociální labilita, potřeba hledat doplňkové zaměstnání; dostupnost drátu (cenové relace, tovární výroba).
- Drátenictví původně skutečně jen doplňková forma (1778 privilegium volného pohybu v rámci monarchie), až od 19. století narůstá podíl jako hlavního zdroje obživy, přesto návaznost na agrární sektor nebyla ani tehdy přerušena.
- Sezónnost odchodu dráteníků do světa za prací, omezená komunikace s rodinami, narušování sociálních vazeb. Odchod spojen s magickými úkony. Rajonizace odbytišť, podle obcí, dráteníci si střežili své rajóny.
- Mluva dráteníků = krpoština, využila slova německá, ruská, maďarská, polská, potřeba utajit detaily komunikace.
- Učedník = džarek, 10., 11. až 12. rok života, pomocné práce a zároveň získávání technologických znalostí i zkušeností, těžké životní podmínky. Učňovská doba přibližně 3 roky.
- Prvotní forma – jen nabídka služeb v místě bydliště spotřebitele (oprava nádobí rozbitého, ale i zpevnění hrnčiny nové; pasti, vybavení kuchyně a domácnosti), nověji zpracování plechu (plechové nádoby, plechové náčiní), na sortiment vliv i móda a požadavky jednotlivých zákazníků.
- Dráteník po návratu ovlivňoval nemateriální i materiální kulturu obce.
- Rozvinutější forma organizace výroby = drátenická sdružení a dílny, posléze (především Rusko, USA) i drátenické manufaktury.
- Expanze dráteníků po Evropě, Asii a Americe, paradoxně v okolních zemích Slovenska nejdéle přetrvávala jednoduchá forma podomního drátenictví.
- Úpadek po 1. světové válce. Od 1. republiky patrná snaha o podporu, zakládání drátenických dílen, družstev atd., od 40. let 20. století i výstavy a posléze aktivity žilinského muzea.

Literatura k dalšímu studiu:

- ☐ **GULEJA:** *Svet drotárov*. Martin 1992 (obsahuje i podrobný soupis literatury a pramenů).
- ☐ **VONDRUŠKOVÁ, A.:** *Drátenictví*. Praha 2002.
- ☐ Sborníky Povážského múzea v Žilině.